

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PL 86
90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

28.12.2020

Dnro 479/2020

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-ohjelmasta

Viite: Lausuntopyyntö 26.11.2020 POPELY/749/2020

**PETÄJÄSKOSKI - NUOJUANKANGAS 400+110 KV VOIMAJOHTOHANKKEEN YMPÄRIS-
TÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY**
YVA-ohjelma

Kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj suunnittelee voimajohtohanketta, joka sijoittuu Rovaniemen Petäjäskosken ja Vaalan Nuujuankankaan sähköasemien välille Vaalan, Utajärven, Oulun, Iin, Simon, Tervolan ja Rovaniemen kuntien alueilla. Hankkeessa suunnitellaan samaan käytävään sekä 400 että 110 kV linjoja. Tarkasteltavan voimajohtoyhteyden pituus on noin 209–215 kilometriä vaihtoehdosta riippuen. Vaihtoehtoisten voimajohtoreittien yhteiset osuudet sijoittuvat Rovaniemen Petäjäskoskelta Iin Hervaankantaan ja Oulun Arkalasta Vaalan Nuujuankankaalle. Hervaankanta ja Arkalan välillä tarkastellaan kahta vaihtoehtoista voimajohtoreittiä. Uusi voimajohto sijoittuu osin nykyisten voimajohtojen yhteyteen, ja uutta maastokäytävää on noin 105-145 kilometriä vaihtoehdosta riippuen. Hankkeella on läntinen ja itäinen vaihtoehto, joista läntinen on lyhyempi ja sijoittuu lyhyemmällä matkalla uuteen maastokäytävään. Lisäksi on teknisiä alavaihtoehtoja. Hankkeen toteuttamatta jättämistä ei tutkita, koska se ei ole mahdollista kantaverkon vahvistamisen tarpeen vuoksi.

Tuulivoiman määrä Suomessa kasvaa lähivuosina noin 1 000 megawattia vuodessa, eivätkä nyt rakenteilla olevat kantaverkkoyhteydet tule riittämään tuotetun sähkön siirtämiseen etelän kulutuskohteisiin. Tästä johtuen Fingrid suunnittelee Petäjäskosken ja Nuujuankankaan välille uutta 400 + 110 kilovoltin siirtoyhteyttä, jolla lisätään sähkönsiirtokapasiteettia ja parannetaan energiatehokkuutta merkittävästi.

Hanke sijoittuu poronhoitoalueella Kiimingin, Kollajan, Oijärven, Isosydänmaan ja Narkauksen paliskuntien alueelle. Uutta johtokäytävää raivattaisiin Isosydänmaa ja Oijärven paliskuntien alueille sekä vaihtoehdosta riippuen myös Kiimingin ja Kollajan alueelle. Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnissa on yhteensä suurimmillaan 7200 eloporoa ja noin 252 poronhoitajaa.

Poronhoidon huomioon ottaminen hankkeessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3§). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja alueella voimassa olevien Pohjois-Pohjanmaan, Länsi-Lapin sekä vireillä olevan Itä-Lapin ja Rovaniemen maakuntakaavojen suunnittelu- ja yleismääräykset edellyttävät, että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset. Johtoreitti on osittain merkitty alueella voimassa oleviin Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Lapin maakuntakaavoihin.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu YVA-lain tarkoittamia vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä.

Poronhoito on poronhoitoalueella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suunnittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta keskeinen kysymys.

Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (PHL 53 §). Myös muualla kuin suoraan valtion mailla tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä jonkin asteisia vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Poronhoito on laaja-alainen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu mahdollisimman yhtenäisiin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee

arvioida riittävän laajasti. Lähtökohdaksi tulee ottaa alueiden nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää rakennelmien ja toiminnan vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkierroaidat ym.). YVA-menettelyssä tulee arvioida yhteisvaikutukset tiedossa olevien hankkeiden kanssa, kuten Fingridin suunnittelussa olevan 400+100 kV voimajohton Pyhäselkä-Keminmaa, kanssa. Arvioinnin tulee olla riittävän yksilöityä, juuri tätä hanketta koskevaa niin että esimerkiksi kartoista käyvät ilmi tekstissä käsiteltyjen aitapaikkojen nimet, joihin vaikutuksia arvioidaan olevan. Myös mahdollisia porojen kuljetus- ja muita kulkureittejä voi olla tarpeen selvittää tarkemmin, mikäli hankealue sijoittuu lähelle erotusaitapaikkoja. Voimajohtojen vaikutuksista porojen laiduntamiseen ja poronhoitoon on tutkimustietoa mm. Norjasta.

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia. Menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskuntien kanssa. Voimajohtojen kyseessä ollessa nämä voivat liittyä esimerkiksi pylväiden tai johtoaukean tarkempaan sijoitteluun, johtoaukean raivaamiseen, siltojen tai kulku-urien tekemiseen, ilmajohtojen merkitsemiseen (nk. lintupallot) tai poroaitaverkkojen maadoittamiseen. Myös rakentamisen ajoituksesta on syytä sopia, jos alueella on vasoma-alueita tai poronhoidon toimintaa (vasanmerkintä tai erotukset).

YVA-ohjelman mukaan porotalousselvityksen lähtöaineistoina käytetään Paliskuntain yhdistykseltä saatavaa paikkatietoa alueen poronhoidosta ja porotalouden rakenteista ja laitumista sekä tilastoja ja paliskunnilta saatavia tietoja. Arvioinnissa käytetään hyväksi Paliskuntain yhdistyksen ja Lapin liiton julkaisemaa poroYVA-opasta sekä soveltuvien osin IMPERIA-menetelmää. Poronhoitoa aiotaan arvioida paliskuntatasolla ja kokonaisuutena. Paliskunnilta saadaan tietoja neuvotteluissa ja tarvittaessa aiotaan olla yhteydessä paliskuntiin.

Alueen paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys on kutsuttu hankkeen seurantaryhmään ja niiltä pyydetään lausuntoja. YVA-menettelyn aikana järjestetään kaksi poronhoitolain mukaista neuvottelua. Ensimmäinen neuvottelu järjestettiin syyskuussa 2020. Neuvottelussa sovittiin, että toinen neuvottelu pidetään YVA-selostuksen laadintavaiheessa alustavien vaikutusarviointien valmistuttua. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä). Lisäksi paliskuntiin on todennäköisesti syytä olla yhteydessä muutenkin kuin neuvotteluissa ja selvittää tarkemmin poronhoidon alueiden käyttöä hankealueen lähiympäristössä ja hankkeen vaikutuksia siihen.

YVA-menettelyssä tulee arvioida asianmukaisesti poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset. Alueen paliskunnat tulee osallistaa suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin. Lisäksi tulee etsiä keinoja poronhoidolle aiheutuvien haittojen estämiseen, vähentämiseen ja kompensointiin. Paliskunnille tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja toteutuksen ajan.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao